

Hvorfor sier vi nei til ~~reformert~~ AFP?

1. Det blir mindre penger på medlemmene.

Hvis AFP legges om til en opptjeningsordning, vil alle som jobber i bedrifter med tariffavtale få med seg AFP-opptjening fra disse årene. Det vil føre til at mange flere vil få *litt* AFP, og at de totale kostnadene øker. Både arbeidsgiverne og staten har vært klare på at de ikke skal betale mer inn til ordningen. Det betyr at dagens pott med penger må fordeles på flere, slik at de som i dag får full AFP vil få mindre. Det synes vi er feil.

Den gjennomsnittlige AFP-utbetalingen i 2022 var 69.752 kr årlig. Denne tilleggspensjonen har blitt viktig, fordi alderspensjonen fra folketrygden gradvis blir lavere i framtida. Det vil ramme mange hardt hvis dette tillegget blir betydelig redusert, gjerne *halvert*.

2. Det største problemet blir ikke rettet opp.

Hovedårsaken til at folk i dag mister AFP-pensjonen er at de blir uføre. Ved 62 år er mer enn 30 % av alle kvinner og 20 % av alle menn uføre. Disse får ikke AFP i dagens ordning, men det er heller ikke lagt opp til å rette opp i dette med reformert AFP. Tvert om: det er foreslått at uføre, som eneste gruppe, ikke skal få beholde AFP-opptjeningen sin. Det er usolidarisk og ikke noe vi kan gå med på.

Da AFP opprinnelig ble innført i 1988 var pensjonsalderen 67 år. Da ble AFP en tidligpensjonsordning, og et alternativ til uførhet for de som ikke klarte å jobbe så lenge. Da kunne man få AFP i årene fram til man fikk vanlig pensjon ved 67 år.

Fra 2011 ble AFP endret til en livsvarig tilleggspensjon. Den bidrar til at tidlig avgang blir mulig, men forutsetter ikke at man slutter å jobbe. Uføre holdes fortsatt utenfor. Dette må vi nå endre. Hvis AFPen skal bli en opptjeningsordning som *alle* skal få beholde, kan ikke gamle argument fra en annen ordning på 80-tallet brukes.

Det er lagt til grunn at det eneste vilkåret som fortsatt skal gjelde ved og etter 62 år, er et vilkår om «ikke-uførhet»

Fra «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor»

3. I dyrtid trenger vi økt kjøpekraft.

Det er i tariffoppgjørene vi har mulighet til å sørge for økt kjøpekraft for medlemmene våre, eller vi kan få på plass nødvendige forbedringer i hvert enkelt forbund sine tariffavtaler.

Noen ganger velger vi heller å overlate forhandlingene til LO og NHO, i et såkalt «samordnet oppgjør». Da handler det gjerne om å innføre store reformer som kommer alle til nytte, som f.eks. innføringen av den femte ferieuka i år 2000.

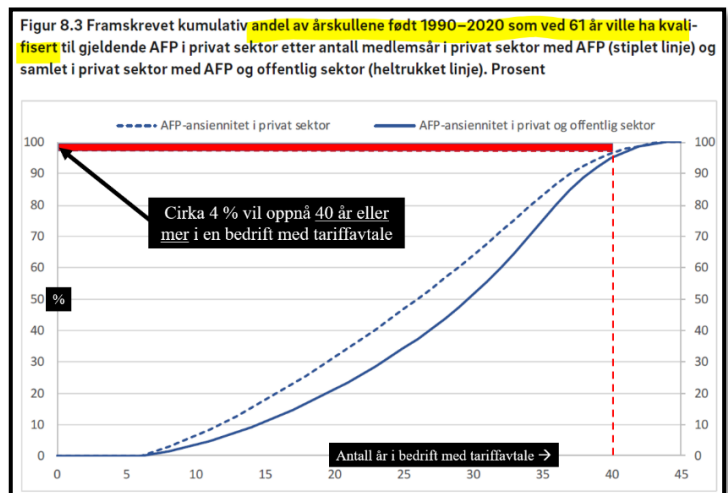
Med renteøkningene og prisstigningen vi har hatt i 2023, ønsker mange å bruke tariffoppgjøret 2024 på å sikre medlemmenes kjøpekraft. Da må vi ha forbundsvise forhandlinger.

I tillegg ser det ut til at vi kan bli nødt til å binde opp flere fremtidige oppgjør dersom vi går for en omlegging: LO har uttalt at dersom rammeverket for reformert AFP kommer på plass i 2024, så blir det behov for å bruke noe av økonomien i fremtidige mellomoppgjør på å finansiere ordningen.

4. Det blir for lang opptjeningsstid, færre år vil telle med.

For å få en AFP-ytelse på samme nivå som i dag, vil det for dagens unge med reformert AFP være nødvendig å jobbe mer enn 40 år i bedrifter med tariffavtale. Og det må skje før man fyller 62 år.

LO og NHO sin utredning (2021) viser at kun 4 % vil klare dette. 96 % av de som vil få full AFP med dagens ordning vil få mindre med en omlegging. Svært få vil få noe som ligner på dagens nivå.

Fra «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor»

5. Vi vil ikke svekke pensjonene i offentlig sektor. Vi vil lære av deres gode løsninger.

AFP i privat og offentlig sektor er ikke det samme. Offentlig sektor beholdt AFP som tidligpensjon og skal ikke gå over til en ordning med AFP som tilleggspensjon før i 2025 (fra og med 1963-kullet).

Partene i offentlig sektor avtalte i 2018 at deres AFP skal legges om etter mønster av AFP i privat sektor. Dette innebærer at endringer av AFP i privat sektor også kan gi en dårligere løsning i offentlig sektor.

I dag har offentlig sektor en sikring som kalles "betinget tjenestepensjon". Det er et pensjonstillegg som går til de som faller utenfor AFP-ordningen, og er en løsning som gir sikkerhet for flere uten at noen får mindre. I tillegg har offentlig AFP langt snillere regler, som gjør at færre mister AFPen. Trenger det egentlig å være strengere regler i privat AFP?

I stedet for å redusere AFPen for å dele den på flere i privat sektor, burde vi heller sett på den gode løsningen de har funnet for å tette hullene i offentlig AFP og lære av det.

6. Dagens organiseringsverktøy forsvinner.

I dag er det mange fagforeninger som aktivt bruker AFP-ordningen som et ekstra påskudd for å få på plass tariffavtaler i bedrifter med ansatte som har rundet 50 år. Utsiktene om en betydelig tilleggspensjon er en konkret og fin sak å skape et klubbkollektiv rundt.

Vi tror ikke omleggingen til reformert AFP vil fungere like godt som motivasjon for yngre, som forkjemperne hevder. Når du er ung tenker du mindre på pensjon, og det er helt andre deler av tariffavtalene våre som bør fremheves til ungdommer.

Vi frykter også at reformert AFP vil bli så lik innskuddspensjonene som bedriftene allerede har, at sjefer som ikke ønsker tariffavtale heller vil foreslå å øke innbetalingen til innskuddspensjonen for å unngå tariff og AFP. Arbeidsgiver kan faktisk argumentere mot tariff og AFP fordi det holder uføre utenfor ordningen. Innskuddspensjonen har ikke uførestraff!

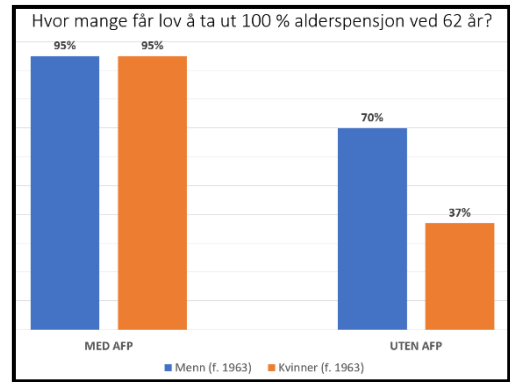
7. Vi får ingen opptjening ved sykemelding og ekstrajobb.

I dag beregnes AFP-en av all inntekt man har hatt fra 13-62 år, uavhengig av arbeidssted. Med reformert AFP er det kun lønn fra bedrifter med tariffavtale som telles. Hvis du har en ekstrajobb (uten tariff) mister du opptjeningen derfra. Hvis du er sykemeldt en periode får du heller ikke opptjening, siden sykepengene ofte utbetales av NAV.

8. Det er færre som får mulighet til tidlig uttak av pensjon.

LO og NHO sin evaluering av AFP-ordningen (2017) viste at AFP har stor betydning for at særlig kvinner kan ta ut pensjon fra 62 år. Dagens AFP-ytelse er for mange avgjørende for at de oppfyller kravene til opptjening som er nødvendig for tidlig avgang.

Med reformert AFP må folk jobbe lenger enn tidligere for å få lov til å gå av, spesielt kvinner. Dette vil bety at flere vil ende sine dager i arbeidslivet som uføre, som i neste omgang vil bety at de ikke en gang får reformert AFP.

Fra LO og NHO sin evaluering av AFP-ordningen.

9. Vi har blitt fratatt stemmeretten.

I 2018 ble vi lovet at LOs medlemmer skulle få en egen uravstemning der vi fikk valget mellom å beholde dagens AFP-ordning, eller å gå for en omlegging. I 2019 vedtok LOs representantskap det samme. Nå har LO-ledelsen gått bort fra dette.

Det betyr at dersom reformert AFP blir en del av tariffoppgjøret 2024, vil det bli umulig å beholde dagens ordning. Hvorfor får vi ikke lov å stemme over dette?

Medlemmene skal ta stilling til innholdet i en uravstemning før oppgjøret.

Nærmere detaljer rundt den nye AFP-ordningen skal utredes, sammen med myndighetene og tas eventuelt inn i mellomoppgjøret i 2019. LO-medlemmene skal ta stilling til den nye AFP-ordningen i uravstemning.

Fra LOs informasjonsmaterieell etter oppgjøret i 2018.

Fra LOs representantskap sin tariffpolitiske uttalelse i 2019.

10. Vi mangler entusiasme.

Flere deler av fagbevegelsen har uttalt at de ikke ønsker å delta i en streik for å redusere AFP-ytelsen til medlemmene sine. Dette svekker LOs posisjon og kan føre til at det blir viktig for LOs ledelse å komme fram til en enighet med NHO uten konflikt. Dersom AFP blir en del av tariffoppgjøret 2024 er det derfor en stor risiko for at LO går inn i oppgjøret med en svekket forhandlingsposisjon, og forhandlingsresultatet risikerer å bli deretter. Prosessen som har pågått siden tariffoppgjøret i 2018 mangler forankring, involvering og entusiasme hos grunnplanet i fagbevegelsen.

Vi frykter at «Reformert AFP» i praksis blir halvert AFP for de fleste!

Pensjon for alle

- fagbevegelsens eget pensjonsnettverk

Pensjon for alle er et nettverk for alle nivåer i fagbevegelsen. Både klubber, foreninger og forbund kan tilslutte seg.

www.pensjonforalle.no – post@pensjonforalle.no